

Uitwisselingstafel E: Hoe ervaren jongeren hun situatie?

Deskundige: Bart Neiryck, Uit de marge

Gespreksleider: Steven Decuypere

Secretaris: Mieke Glorie

Inleiding: Voorstelling van de werking van Uit de marge. Uit de marge ondersteunt organisaties die met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren werken en werken zelf ook met jongeren.

Stelling 1:

Om tot de eerste stelling te komen vertelt Bart hoe hij met jongeren op kamp een groepsopdracht had voorbereid. Ze moesten samenwerken om over het touw te geraken. Ze vonden geen oplossing, het touw was te hoog. Ze gaven het op: "het zal nooit gaan, je geeft een opdracht die niet haalbaar is". Bij de nabespreking focussen ze alleen op de mislukking. Het overleg en de samenwerking waren niet zo belangrijk. Ze zijn al zo vaak geconfronteerd met zaken die niet lukken. Het was voor hen een bevestiging van "zie je wel dat het niet lukt". Ze willen resultaat behalen, ze zijn al zo vaak mislukt. Nu beginnen we met een lager touw zodat ze een aantal successen kunnen behalen

De uitdaging moet haalbaar genoeg zijn voor jongeren

Uitwisseling voormiddag

- Als je van thuis uit of op school steeds wordt afgebroken, geraak je gefrustreerd. Het is belangrijk dat je positief gestimuleerd wordt. Uitdaging en haalbaarheid zijn beide belangrijk. Vanuit het mislukken in iets kan je ook leren. Ook over een moeilijke uitdaging geraken is belangrijk en zeker de samenwerking om tot een oplossing te komen.
- Individueel succes tegenover groepssucces: beide zijn belangrijk.
- Illustratie/Anekdote: Vraag van 2 broers aan een organisatie of ze er een jeugdhuis konden opstarten. Het werd een proces van 2 jaar. Als eerste uitdaging moesten ze handtekeningen van jongeren verzamelen. Ze hadden er heel vlug 100. Dan moesten ze een verantwoordelijke zoeken. Ze hebben heel wat verwezenlijkt en zijn zelfs tot de bouw van dat huis gekomen. In hun penibele situatie gingen ze als broers op zoek om hun eigen situatie weer aan te pakken. Ze kregen zelfvertrouwen. Bij de slechte situatie thuis waren ze "problemen" geworden. Door hun inzet gingen ze weer rechtop lopen. Er was een vertrouwenspersoon die hen aandacht gaf en hen bevestigde. Ze kregen onvoorwaardelijk vertrouwen: "ge kunt dat".
- Als je met de vinger wijst, krijg je een averechts effect.
- Alle jongeren krijgen te maken met problemen / moeilijke situaties, maar de opvang verschilt. De vertrouwensfiguur kan een ouder zijn, maar bepaalde ouders kunnen geen ervaringskennis doorgeven aan hun jongere. Iedereen moet er leren mee omgaan, daarvoor is er een context nodig. Je moet op zoek gaan naar een brug om te kunnen kaderen. De 2 leefwerelden moeten samensmelten door wederzijdse bevruchting, door samen op weg te gaan.
- *Jongeren in armoede hebben al zo veel mislukkingen meegemaakt dat ze zich gaan settelen in de gedachte: "we kunnen niets".*
- Bij de opening van het jeugdhuis waren de 2 broers aanwezig, maar ze zagen dat er ook andere jongeren in de kijker stonden, wat hen totaal verwarde.
- Veel jongeren in armoede hebben geen zelfbeeld meer, het is belangrijk dat je als jongere actief kan deelnemen en kan groeien als gelijkwaardige.
- Jongeren ervaren in hun drang naar succes dat ze het niet kunnen, ze zien op naar hun ouders die het ook niet kunnen. Hoe kan je het doorbreken en een weg vinden naar zelfontplooiing als je daar thuis in belemmerd wordt?
- Kinderen zullen niet snel om hulp vragen om hun ouders te sparen. Elke jongere kijkt op naar volwassenen, elk kind is loyaal aan zijn ouders, ze vragen geen hulp meer

als ze denken hun ouders pijn te doen.

Onderwijzers en welzijnswerkers moeten gedeelde verantwoordelijkheid dragen. Er wordt nog te veel gestigmatiseerd. Vb: juf die roept op een kind omwille van kledij, juf die in bijzijn van de hele klas aan een jongen zegt dat hij zich wel eens mag wassen. Ik baal van zagezegde goede bedoelingen: de laatste dag van de kermis mogen kansarmen gratis, waarom zetten ze er geen stempel op?

Elk lokaal, provinciaal, Vlaams beleid heeft een verantwoordelijkheid om dat stigmatiserende weg te werken.

- Met jongeren in armoede alleen op stap gaan is anders.
- *Je moet een onvoorwaardelijke vertrouwensrelatie aangaan met jongeren, een participatieve begeleidershouding. Dat is moeilijk want we oordelen vanuit onze situatie.*
- De valstrik is dat je de situatie in handen wil nemen, terwijl je niet de verwachting wil scheppen dat je het zal oplossen.
- De jongere voelt zich machteloos en zoekt iemand die hem er kan uithalen.
- Je moet duidelijk zeggen dat de jongere zelf de stap zal moeten zetten. De jongere werkt met jou en niet jij met de jongere. We mogen de controle over hun situatie niet overnemen.

De uitdaging moet haalbaar genoeg zijn voor jongeren

Uitwisseling namiddag

- Jongeren willen direct resultaat, behoeftebevrediging. Als opvoeder mogen we daar niet instappen en er toch aan vasthouden dat je niet direct resultaat kan hebben. We moeten een middenweg vinden want succes is ook belangrijk.. de maatschappij mag de lat niet te hoog leggen.
- Hoe meer schouderklopjes de jongeren krijgen, hoe meer moed ze weer krijgen.
- Door kleine succesverhaaltjes groeien mensen. Al het positieve moet elke keer benoemd worden, we horen al genoeg negatieve dingen.
- *Wat als ze thuis komen? Je moet er ouders bij betrekken.*
- Soms is het dweilen met de kraan open en is het moeilijk om met de ouders te werken.
- Jongeren hebben dikwijls de school als asielruimte.
- Je moet de lat hoog leggen want door te falen leer je lessen. Ondersteun ze, mislukken mag. Ze moeten het voor zichzelf weten.
- Om te mogen mislukken moet je zelfvertrouwen hebben.
- Je moet ze leren dat je geen € 500 kan uitgeven als je maar € 100 hebt.
- Ze kunnen leren als je zegt dat je de test aan hen aangepast hebt en waarom je het doet: opdat ze zich beter zouden voelen.
Iedereen zou prijzen moeten krijgen. Nu is het zo dat wie 90% haalt een stapel boeken krijgt, wie 60% heeft krijgt niets (terwijl voor bepaalde jongeren 60% halen een even grote prestatie is dan voor andere jongeren die 80% halen).
- *Het is niet aanpassen voor het slagen. Het ging over groepsdynamiek, interactie was belangrijkste voor wie de opleiding volgde.*
- Het geeft een vies gevoel dat je als middenklasser zal beslissen wat voor hen haalbaar is.
- Belangrijk: open communicatie naar die jongeren toe
Grensverlegging is belangrijk. Je moet proberen de jongeren zo ver mogelijk te trekken, hun grens proberen te verleggen om mee te kunnen draaien in het systeem (maar wel niet over hun grens gaan). Ze moeten er echt in geloven dat zij hun grenzen kunnen verleggen.
- Kennis blijven houden van de maatschappelijke norm.
- Mix van jongeren in armoede en jongeren niet in armoede is belangrijk, ze nemen veel van elkaar over. Mijn 4 kinderen zijn naar het dagcentrum geweest, ik kreeg positieve begeleiding in het vluchthuis. Voor de kinderen was het zeer belangrijk, ze hebben veel gezien, meegekregen en geoefend.

- *Het waren mensen waar je vertrouwen in had. Je moet basisvertrouwen hebben.*
- Als je het niet mee kreeg van je ouders, weet je het niet en geef je het niet mee aan je kinderen
- Vertrouwen hebben in elkaar en in de omstandigheden is onderdeel van de beleving van de situatie.
- Ik had het beeld dat mensen niet in armoede nooit konden missen en een perfect leven hadden.
- Als volwassene moet je durven zeggen dat je kan missen.

- *Jongeren hebben een negatief zelfbeeld door hun mislukkingen, je moet een kader creëren waarin je kan mislukken. De rol van de begeleider is belangrijk, we hebben allemaal onze sterktes en onze zwaktes.*
- Jongeren mogen niet afhankelijk worden van ons, we kunnen het niet voor hen doen. Als men de persoon verliest die alles voorgekauwd heeft, is dat zeer erg wanneer die persoon wegvalt.
- Je moet een tijd met dezelfde persoon op weg kunnen gaan.
- Je moet jezelf misbaar maken.
- Politieke miserie: tot 18 jaar naar school.....
- Jongeren die niet meer naar school willen omdat niemand hen nog wil.
- Deuren moeten open blijven
- Veel organisaties zeggen: hier stopt het.
- De school stopt het niet zomaar, er zijn al veel knipperlichten gepasseerd.

- *De jongere heeft iemand nodig, een onvoorwaardelijke relatie met een vertrouwenspersoon. In scholen is dat niet mogelijk.*
- Je moet niet alleen met de jongere werken, maar met het hele gezin.
- Het is aan de jongere om te vragen om hun ouders te betrekken.
- Ze zijn bezig over de jongere, maar vragen hem niet wat hij zelf wil.
- Soms krijg je de deur niet open bij de ouders. Soms wil de jongere dat je de deur voor hem opent.
- Ouders van jongeren hebben geen boodschap aan het feit dat de hulpverlener 110 dossiers heeft.
- Een hulpverlener reageert dat zij dat niet juist vindt. Als zij op dat moment te veel werk heeft en het uitlegt, wil zij dat dit aanvaard wordt. Jij verwacht begrip en respect, maar zij mag dat ook van jou vragen.
- Jongeren wachten zo lang en moeten dan direct geholpen worden. Ouders die een vraag hebben willen direct antwoord. Mensen zijn graag onmiddellijk bediend.
- Soms kan je niet wachten tot de zitdag van de consultant (incest). Ouders hebben er geen baat bij te zien dat je er alleen voor staat en er een andere crisissituatie is.
- Je hebt zo'n zware rugzak dat er geen enkel probleem kan bijkomen, dan is er primaire nood om dat eerst op te lossen.
- Dat bovenste laagje kan er niet meer bij.

Stelling 2:

Jongeren en werk. De maatschappij zegt dat jongeren niet willen werken. Jongeren zien geen kansen op de arbeidsmarkt en zien zich als dom. Jongeren komen gefrustreerd buiten uit interimkantoren. Er worden dingen verwacht van jongeren: we moeten onszelf presenteren. Daarvoor moet je een zelfbeeld hebben. Jongeren projecteren het: ik zal toch geen werk vinden, iedereen is tegen mij, VDAB enz. Ze ervaren nog veel minder toekomstperspectief.

Jongeren die willen werken, vinden toch werk

Uitwisseling voormiddag

- Interims zijn geen hulp. Als hun eerste indruk niet goed is, zeggen ze dat ze gaan bellen, maar ze doen dit niet. Ze discrimineren en schrappen.

- De draagkracht is heel belangrijk. Eens ze werk krijgen, is het niet evident om het vast te houden. De kinderjaren zijn belangrijk.
- Model en vaardigheden die je van ouders meekrijgt? Er zijn al veel negatieve ervaringen.
- Ze hebben al zoveel deuken gekregen.
- Als je niet in jezelf gelooft, kom je met een negatieve houding binnen bij een sollicitatiegesprek: "het zal weer niets zijn".
- Het is niet gemakkelijk voor jongeren zonder diploma. Je hebt niets om je te verkopen.
De werknemers hebben te veel keuze, daardoor vallen er veel uit de boot.
- Veel jongeren (16-18 jr) die het moeilijk hebben, werken in de horeca. Dan vinden ze werk, maar op hun 18de jaar moeten ze opnieuw beginnen zoeken.
- Alleenstaande ouders krijgen vaak onaangepaste uren.

- *Wat is de motivatie om te werken? De grootse motivatie is dingen te kunnen kopen.*
- Ze moeten wel de job pakken die ze kunnen krijgen. De job die hij via de VDAB krijgt is niet zijn droomjob en dan houdt hij het ook moeilijk vol. Hij heeft een getuigschrift tuinbouw maar werkt nu bij de vuilkar. Nu is hij wel fier dat hij een inkomen heeft en iets kan kopen.
- Werk is soms een zoektocht naar succeservaring, na de negatieve ervaringen die ze op school hadden.
- 16-jarigen hebben het lastig om naar school te gaan. Ze zijn niet meer gemotiveerd of geïnteresseerd. Het is niet zeker dat het door de situatie thuis komt. Er zijn er die op school van alles omwisselen vb GSM. Er zijn er die alles vragen aan maten.
- *zou je motivatie uit maten kunnen halen?*
- Motivatie van vrienden is dubbel, vb de helft van de klas gaat pintelieren, je moet dan sterk zijn om in de opleiding te blijven zitten.
- Het onderwijs gelooft niet meer in die gasten.
- Leerlingen die in die waterval komen zijn niet meer gemotiveerd, als ze dan in deeltijds onderwijs komen raken ze weer gemotiveerd.

- *In deeltijds onderwijs spelen leerkrachten en werkervaringen een grote rol. Niet alle ervaringen met werkgevers zijn positief.*
- Als leerling lasser hoort dat hij moeilijk werk zal vinden omdat er minder lassers gevraagd worden, geraakt hij gedemotiveerd.
- Mijn zoon van 16 jaar verwijt me dikwijls dat ik niet bij zijn pa gebleven ben, want nu kunnen veel dingen niet meer. Zijn motivatie is weg omdat hij weet dat hij, zoals zijn broer, alleen maar een getuigschrift zal krijgen op die school. Hij vreest dat hij ook achter de vuilkar zal lopen. Het is een school voor buitengewoon onderwijs.

- *De arbeidsmarkt is niet afgestemd op het onderwijs.*
- Hoeveel weten er dat je maar een getuigschrift krijgt? Ze hebben ook geen zin meer in een 7de jaar.
- In alle politieke programma's en beleidsnota's worden initiatieven voorgesteld, zijn dat allemaal luchtballen?
- Afspraken nakomen is heel moeilijk.
- *Je zit met verwachtingen: attitudes op de arbeidsmarkt. Gestudeerde jonge gasten krijgen veel kansen op verdere opleidingen op het werk, als ze maar de goede attitudes hebben. Het zou belangrijk zijn jongeren daarbij te helpen. Vb "je bent een goeie lasser, als je het moeilijk hebt met op tijd komen dan zullen we je opbellen.*
- Onderwijs zou meer aandacht moeten geven aan attitudes;
- *De werkgevers moeten ook meewillen.*
- Het heeft met zoveel dingen te maken, je hele situatie en alles wat je meedraagt.
- Als werkgever is het niet evident, ook bedrijven staan onder druk.
- Zou je het kunnen oplossen met overbrugging? Nu is het: opleiding en we zijn ervan af. Het moet een soort trajectbegeleiding zijn.
- Ook daar is er waterval, dan zijn ze al zeer negatief en zien het niet meer zitten. Wanneer ervaart een jongere dat zijn zelfontplooiing niet tot zijn recht gekomen is?
- Fietswinkel, interimkantoor.....

- Het is niet de werkgever alleen, het is de hele maatschappij.

Jongeren die willen werken, vinden toch werk

Uitwisseling namiddag

- *Waarom is het zo moeilijk voor jongeren? Ze zijn gefrustreerd door alle tochten naar interim-kantoren waar ze systematisch gekwetst en slecht behandeld worden.*
- Bij interim-bureaus krijgen ze steeds korte jobs.
- Budgetoefening voor jongeren: na school zijn er 3 mogelijkheden (dop, OCMW, ...)
- het zijn allemaal frustraties, ze worden beknot in de start van hun jonge leven.
- Sociale woning: vanaf 25 jaar gaat de huur omhoog.
- Sollicitatieproces bij jongeren is zwaar, je moet veel courage hebben om het te blijven volhouden.
- Ze willen werken maar ze willen ook veel krijgen, dat is niet realistisch (GSM, dienstauto enz). Wat zij willen, verdienen ik ook niet.
- Je wil gaan werken, maar er zijn massa's regeltjes. Je werkt 3 dagen, die 3 dagen overbruggen de week niet, dus geen week dopgeld.
- In het alternatief circuit zien we gasten uitgroeien tot talentvolle mensen die in het normaal circuit geraken
- *Middenklasse en economie bepalen de regels: op tijd komen, respect voor de baas ... Iemand die de juiste attitudes heeft, krijgt veel kansen.*
- Wat als je thuis niet gezien hebt dat je ouders werkten?
- Wie legt aan jongeren het alternatief circuit uit?
VDAB-afdeling ATB, ze bekijken je moeilijkheden, je krijgt begeleiding en je wordt regelmatig geëvalueerd.
- Dat klinkt zeer negatief voor jonge gasten, ze willen werken.
- In Kortrijk zijn er hopen organisaties. Na enkele maanden sta je buiten. Ze worden begeleid in dat kotje en het ene kotje zegt niet wat er misloopt in dat andere kotje.
- Gelijkwaardigheid is belangrijk.
- Je hebt meer geduld nodig, er zijn dingen die je thuis niet geleerd hebt.
- *Je hebt bepaalde vaardigheden niet, daar krijg je opleiding voor. Als je de juiste attitudes niet hebt, krijg je geen opleiding. Daar moeten we aan werken.*
- Communicatievaardigheden
- Er wordt in het onderwijs gewerkt aan attitudes
- Intro: ze filmen elkaar, geeft effect van gedrag op leerkrachten enz
- Mijn zoon deed grootkeuken maar vindt geen werk omdat hij maar een getuigschrift heeft. Interim contracten zijn met onderbrekingen.

Stelling 3:

Ik (Bart) ben met 6 jongeren op stap met de bus. Ze gaan op de achterbank zitten en amuseren zich. Ik voelde me niet verantwoordelijk voor hun gedrag. Iemand zegt dat ze stil moeten zijn en "waar ga je geraken in het leven"; 2 jongeren springen recht en vallen aan. Ik grijp in en hoop dat het conflict opgelost is. 's Avonds echter zeggen ze "ge staat niet aan onze kant, ge moest hem een mep geven". Ze waren gefrustreerd en kwaad op mij omdat ik partij gekozen had voor die man. Ze hebben nooit geleerd het met woorden te doen.

Conflict is voor jongeren de oplossing voor een probleem

Uitwisseling voormiddag

- Jongeren in BSO zijn minder mondig en verdedigen zichzelf meer met de vuisten, niet alleen kansarmen.
- Ouders kunnen ze sturen, begeleiden zodat ze minder op de vuist moeten gaan. Verschillende factoren spelen een rol.

- We slenterden veel rond op straat, mijn zus gaf rap een mep. Thuis was er veel geweld. We hebben het nooit met woorden gehoord, het was altijd met meppen en ruzie. Je trekt met andere jongeren de straat op. Ik wilde niet meppen en daardoor was ik voor mijn zussen een watje en hoorde er niet meer bij.
- Jongeren zoeken elkaar op, stoer zijn is belangrijk.
- Uit dieper liggende gevoel dat je zelf wil beschikken over je leven, maar je geen kans krijgt.

Conflict is voor jongeren de oplossing voor een probleem

Uitwisseling namiddag

- Je moet jongeren positief benaderen, hen wijzen op hun sterktes.
- Bij ons zijn Tsjetsjeense jongeren, ze komen uit een geweldcultuur en zijn zeer getraumatiseerd.
- Jongeren in armoede zijn al zoveel keer gekwetst. Ze hebben eindelijk een mooie dag en die man verpest het. Ik zou me er niet mee bemoeid hebben.
- Het gaat over zoveel gekwetst zijn dat je een opmerking niet meteen kan plaatsen. Waar zijn ze opgevoed? De regels van de straat zijn hard.
- Op de trein zei iemand "het zijn zwijns". De gasten waren aan het kaarten en hadden plezier. Ik heb gezegd: "als ze zeggen dat jullie zwijns zijn, gedraag je dan maar als zwijns".
- Kinderen spelen in het bos, mensen geven opmerkingen. Ze hadden de begeleider niet gezien. Moeten ze het over zich heen laten gaan?
- Als begeleider van een groep ben je verantwoordelijk.
- *Wanneer ben je verantwoordelijk? Als ze in de supermarkt iets pikken, is de begeleider dan verantwoordelijk?*
- De taak van de begeleider is uitleggen wat de gevolgen kunnen zijn.
- Je mag jongeren niet meer in bedwang houden, het kan tegen je gebruikt worden.. je mag jongeren elkaar niet de kop laten inslaan.
- Je hebt partij gekozen en het vertrouwen van de jongeren geschonden.
- Je staat eerst in voor de veiligheid en dan kan je het uitleggen als er nog tijd is
- We pikken het niet meer dat er zo over ons gebabbeld wordt. Probleemoplossend werken kan je op verschillende manieren doen, met woorden of met vuisten.
- Openbaar vervoer heeft regels. Het zijn 2 totaal verschillende werelden.
- Wat is de norm op de bus? Mensen spreken naar de normen die door de middenklassers worden opgelegd.